Historical Jewish Press (JPress) of the NLI & TAU

אמר עזמות...

עד כאן אומרים ב„שבת הגדול" לא שלנו אלא ש ל ה ם, של בני־דורנו, שהכריזו על שבתא אריכתא בארצנו, עד „שתיפנע הממשלה לדרי־שותיהם", כידוע.

ואתם אולי תשאלו — ולא אולי, כי אם בודאי! — מתיבן נוטלים לצרכי „שבת הגדול" בני־דורנו הסוחרים, החנונים, הירקנים והחלבנים, חענ־לונים ובל מוכרי „מאראנסי, א גיטה מאראנסי", וכיוצא בהם? הוה אומר: מעתה יאכלו כולם ויתפרנסו ממאכל ה מ ק א ר ו נ י ם, לא חלילה מתו־ארת הארץ כי אם נוסח רומי, לקיים מה שנאמר: מידה כנגד מידה... ולמה נקראו בשם „מאראנגס?" מחמת שבוואר שה היו מראים אחב"י את הדולרים האמריקנים בשם „לוק־שץ", כלומר: אטליות, אולי מפני שמטבע זו היא ארוכה קצת, ואולי מפני שהמאכל הזה, האטריות, חביב הוא כנראה מאוד על יהודי פולין, ועושים בזה את ה„פשטידה", שאסרה עליהם הממשלה, לצורך הבריאות... ובאו בארץ ישראל, קוראים בזמן האח־רון — איני יודע מדוע? — לדירות שלנו וביחוד לד י ר י ת שלהם בשם „מקארונים". אלאי שלבני־חורין העניים מחלמים, כנחוג, רק „כזות" ונותנים להם מקארונים בודדים ורזים הנילפים מעל המזלג, ולמנתינים המופתיים מישומרי־שבת כדת, לעישום הערה מלאה — לא חלילה כלו ה„מזוזה" או מן ה„מידמה" (מאכל ירוע לע־רלים עניים) כשם שהגישו בשבוע זה לאחר ממסירי השביתה, ומרודים

ה ש ל ו ם הנוצרים בעירנו — כי אם צלחת מלאה וגדושה של „מאקא־רונים"" עבים ושמנים למאות ול־אלפים. וכלם חוטפים בידיהם מלוא חפניהם וממלאים ברסם מן המאכל הערב הזה, אחד המרבה ואחר הממי־עיט, ובלד שיכוון את לבו לומר בברכת המזון, אחר הגיהום הידוע של בני־דורנו. „הרחמן הוא יזכנו ליום ש כ ו ל ו ש כ ת", ואולם, חוששנו, שמא יקלקלו את קיבתם מרוב ה„א־כילת הגסה" חזו, ולא יועיל להם „אפי־קו ח"עקס־לאקס" של בית המרפחת „לאפין" בתל־אביב...

ויש אומרים, כי „משתי מעליא". ושבכנינו לא רק אוכלים, אלא גם שותים, לא חלילה שכר וכירה ורמנית, כי אם פשוט מ ר ק ארץ טהור, מרק חבא בצורת מטבע, וכל מי ששותה מרק הוא חזק וזוכה „לשבת הגדול" שלהם...

* * *

ושוב מעשה שהיה, ובדידי הוה עובדה.

ביום הששי שעברו יום הפחדים והחששות בירושלים, נסעתי במכונית מספר 7 מתלפיות לירושלים, והנה ספר אחר הנוסעים בי ישנה בחורת חמורה מצד המשטרה על הנוסעים בקשר עם נשק וכו' ומחפשים חשוט־רים דוקה במכוניות של יהודים, ובעי־נו ראה, כי עבר אוטובוס ערבי ות־שטרים לא חפשו ולא בדקו.

— נחשה לה עניתי לו.

ואולם הוא נשבע כי ראה זאת בעיניו.

— מקרה הוא, השבתי לו.

בינתים הגענו לתחנת הרכבת, והנה עמד שם שוטר אנגלי, וכראותו את המספר 7, הרים ידו ואמר: „סטופ"! הנהג היהודי לא נתבקש חרבה ועמד. השוטר האנגלי עלה, ובדק את היהודי הראשון, חפש כמשש, וכמובן שלא מצא כלום. עוד „עשן" כמשש את בן יעקב" והנה הופיעה מכונית ארומה כס, 4 משכונות חיינים וכולה מלאה ערבים. השוטר האנגלי עשה תנועה בידו, לעבור, והמכונית הלא־יהודית עברה ללא בדיקה.

אין לתאר את תמהתם של כל הנוסעים היהודים במספר 7. על המע־שה הזה, „ולנצחונו" של היהודי המ־ספר לא היה גבול.

ובהגיעי לרחוב ממילא, ירדתי ונכנסתי לאחד המשרדים הקרובים, שבו ישבו עתבים, חשובים ושוחחו ביניהם על המצב מעניני היום, והנה נכנס בחור ערבי לבוש תלבוש וספר לחברו בהתרגשות רבה, איך שעבר לתוכו רחוב נראהו שוטר אנגלי, מה עשה? העמידהו פתאום, ובדק אותו באמצע הרחוב.

— „יען אשר ראת תרבוש לרא־שי" — סיים הבחור הערבי — „ע„ב בדק אותי"...

לא יכלתי עוד להתאפק, וספרתי להערבים בלשונם את אשר קרה לי במכונית מספר 7. אמר אחד מהם „כל אחד רואה מהרהורי־לבו, היהודי ראה בכה, והערבי ראה ככה".

העיר השני: — „הכל תלוי בשוי־טר ומצב רוחו"...

ותוכו שבחבורה הרים שתי עיניו למרום ואמר: „כל שי מן אללאה!" (הכל מאלהים)...

ולא רק „שבת הגדול", למדו בני־דורנו לעשות בכל הארץ, אלא גם „הבדלה", „בורא מאורי האש", וחנותו של ה„בעיר העתיקה יוכיח!

אצלנו, בשעת „ההבדלה" במוצאי"ש, נוהגים לברך קודם „בורא מיני בשמים" ואחשה תוחפת בשעת מעשה את הבשמים הריחנים לתוך כיסו של בעלה ראות הצלחה בפר־נסת השבוע ואח"כ מברכים „בורא מאורי האש". ואצלם, אצל בני־דורנו, כדי להבדיל בין קודש לחול, הם תוחר־בים מיני בשמים בסמרטוטים, שריחם חזק, כריח ה ג פ ט ואח"כ הם עושים „בורא מאורי האש", למינם מה שנאמר שם ב„במה ירדליקין" „ע ל ־ ב ת ם, הדליקו את הנר", ותו מבין יכין".

* * *

ומתוך שלא לשמה בא לשמה, ביום הראשון, שלאחר יום ההל־ויה הראשונה של ערב שבת בת„א באו „בנידור", מרחוב התגרים שבעיר העתיקה אל החנונים „אחב"י" ואמרו להם: „אחינו אתם, שכנינו אתם ועי„ב אני מ י ע צ י ם לכם לסגור את חנויותיכם וגם אנו נסגור עי־שלום על ישראל ועל ישמעאל" ועבשיו באים הם אל אחב"י לא בע־צות יעובות, אלא באיומים של „במה מדליקין". ירחוב דוד רחוב התגרים והצירפים, רוצים ליריחו בשעתה, שהיא סגורת וכסוגרת, חנותו של היהודי ומסוגרת כתוך סחר וחנותו של תערבי מסוגרת ע"י הפרחחים בעל כרחו ושלא לטובתו שלו החנוני.

ובה ראת עברת חיים בחרוב ויחורים שבעיר העתיקה וראיתי יהו־רים וערבים מבני העם שהם יושבים בהסרותה בבתי הקפה, שותים, יחד „נהנ הת", משחקים באהבה, ורעות את ה„טרוק־טראק" שלהם, מדברים ביני־הם ערבית ומצפצפים יחד על „שבת־הגדול"...

וכשיצאתי מן העיר העתיקה נגשתי באחד מבני־דורנו, לבוש תרי־בוש ומדבר עברית צתה, שלמה, כנר את מיפיהן הקדוש של בנות ישראל, תקע לי כף ונתן לי „ברוך הבא" גדול, כאילו לא ראני יובל שנים.

— ומה רעתה, שאלתיו על כל ה„טושה" בתל אביב?

הנה ידודי את ידו על לוח לבו ומתוך אנחה ממושכת, המשמרת חצי נופו של אדם, אמר:

— „א—אח! יא סידי, יא עו־מאוות!" (אחה ידידי עומת).

לבי נשבר בקרבי על כל מה שמרה ביפו"...

ובראותי על פני אות של שאלה גדולה, הוסיף ואמר:

— „לא עליכם יכאב לבי, כי אם עלינו: הפונרום ה ר א ש ו ן נתו לכם את הרסרט סמואל, הפונרום ה ש נ י בנה לכם את תל־אביב הנ־רולה, הפונרום ה ש ל י ש י ענה לכם את **ה נ מ ל** ב„טאל־אביב".

ואתמול בבואי לתל אביב לעשות „אינספציה" בתערוכה ובירוד המזרח כרי לראות אם כבר חוסמו כל ה„התאים וה„סביליונים" השונים וראיתי, כי עוד „הפריץ מרובה על העמוד", וכל שקיומה של „שש מאות העובדים" נתונה אך ורק לחכנת „חבי־ני" הנאמנים ולעילומים, אבי ש ב ת, כי רוב הנואמים החליטו לומר בשנה זו „אשרי יושבי בחיך" כיום פתיחת

הזריד וינאמו את נאומיהם מבתיהם, כשם שתומאם ינאם את נאומו מרחוק, מלונדון...

והנה, נגלה לעיני מחזה מוזר ותמוה: שני שוטרים מבני עשרת־חשבטים מלווים ג ו ל י ק ט ו ן לתוך שערי התערוכה. בשני שישבנים שמיו כולים את החתן וחופתו, ומחזיקים תחת זרועם שני רולבים, כשם שמחז־זיק יהודי חדר „טלית ותפילין" בלבתו לבית הכנסת.

תמהתי אחב"י, שהלו נוכחים בשעת מעשה, וחשבו, כי נתפס נאי זה אולי ברבר עבירה פלון הכנת „בכמה מדליו־תין" וכיוצא בזה. ואולם עד מיהרה גודע לנו, כי גוירקטן זה הוא שליחה של איזו פירמה ביפו, ששלחה עמו פתיחה אל אחד התאים הזרים ביריד, ומפני שנפל פחד היהודים עליהם, הלכו שני „השושבינים" האלה ללוותו בדרך — בתוך ה„קאנטון" העברי שלנו... ובב"י לא ראיתי כמעט שוש־רים מת"א יעד רמלה!

* * *

עוכר שמחתי בעברי בחוב חירקות שבעיר העתיקה נודע לי, כי מיבני חירקות וחפירות מבני־דורנו חלילטו פה אחד לבלי לורוק אבנים על ראשי היהודים העוברים שם אל הכותל המערבי או אל הרחוב היהודים.

— מפני שני טעמים: ראשית, מפני ש א י ן שם אבנים. חשנית — זהו העיקר! — מפני שבוחרים הם להשתמש עשיו בעגלניות שנרקבו שם בחנויותיהם בגלל חוסר חנוים ר ה ־ ר ו ם, ולם זורקים, כך אומ־רים, ביחסירות — חרקבים השיכבים למעצבה ומונחים כאבן, שאין לה הוס־כים משוחב"י...